

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 849938/4

בבית הדין הרבני האזורי אריאל

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר פרימן – אב"ד, הרב מאיר קאהן, הרב יצחק רפפורט

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עופר בר לב)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אורן אליעז)

הנדון: גדרי משיאתו שם רע בשכניו ו'משמשתו נידה' והפסד כתובה בגינם ובגין מרידה

פסק דין

רקע

הצדדים נישאו בשנת 1997 ולהם שלושה ילדים, הצדדים התגרשו בבית הדין ביום י"א באב תשע"ג (18.7.13).

קודם לגירושי הצדדים התנהלו דיונים בבית הדין בתביעות ההדדיות שהגישו הצדדים לבית הדין. להלן פירוט התביעות שהוגשו לבית הדין: ביום כ"ד בניסן תשע"א (28.4.2011) תבע הבעל גירושין, לתביעתו כרך את חלוקת הרכוש והחזקת ילדים. ביום כ"ט במרחשוון תשע"ג (14.11.2012) תבעה האישה גירושין ובמהלך הדיונים תבעה את כתובתה.

ביום כ"ג בתמוז תשע"ז (1.7.13) ניתן פסק דין לגירושין. פסק הדין ניתן לאור העובדה שבפני בית הדין היו תביעות גירושין הדדיות, ולאור העובדה שהתנהל משא ומתן בין הצדדים והצדדים היו קרובים מאד להסכם כולל. להלן מסקנת פסק הדין האמור:

1. הצדדים חייבים להתגרש לאלתר כתביעותיהם ההדדיות.

2. ניתן לפתוח תיק לסידור גט.

3. אם הצדדים לא יגיעו להסכם, ייקבע מועד לדיון בחלוקת הרכוש ובתביעת הכתובה, לאחר סידור הגט.

אף על פי שהצדדים היו קרובים מאוד להסכם כולל, הם לא הצליחו להגיע להסכמות. לכן התקיימו דיונים לאחר הגט בתביעת הכתובה של האישה. נשמעו טענות הצדדים ובאי כוחם, הובאו הוכחות, הוגשו סיכומים וסיכומי תשובה.

להלן טענות הצדדים בעניין הכתובה וחלוקת הרכוש:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טענות הצדדים

טענות האישה

האישה תובעת את כתובתה בסך 500,000 ש"ח ומבקשת פיצוי נוסף לפי שיקול דעת בית הדין, בגין הצער ועוגמת הנפש שגרם לה הבעל. לטענתה הבעל חייב במלוא סכום הכתובה היות שהוא שביקש להתגרש בעוד האישה רצתה שלום בית, הבעל הוא שתבע את תביעת הגירושין והוא שביקש לעזוב את הבית.

בנוסף לתביעת הכתובה מבקשת האישה לחייב את הבעל במסגרת חלוקת הרכוש מחצית מההכנסות של החנות לממכר פיצה (פיצרייה) שבה עבד הבעל, מיום העזיבה בחודש מאי 2011 ועד ליום מכירת החנות. לטענתה, חנות הפיצה היא עסק בבעלות משותפת האישה זכאית למחצית מהרווחים.

האישה מבקשת גם לחייב את הבעל בתשלום מזונות האישה מיום העזיבה ועד ליום הגט.

טענות הבעל

הבעל טוען שהאישה הפסידה את כתובתה מכמה סיבות:

האישה היא שגרמה ורצתה את הגירושין; האישה ביקשה להרחיק את הבעל מהבית עוד בהיותו בבית באמצעות תלונה כוזבת במשטרה ופנתה לבית המשפט למתן צו הרחקה ובכך גרמה לפירוד בין הצדדים; עצם הגשת תלונות הכוזב מפסידה לאישה את הכתובה; האישה 'עוברת על דת' מאחר שניסתה להכשיל את הבעל בהיותה נידה; האישה השיאה שם רע על הבעל ביישוב שבו גרו הצדדים; האישה ירדה לאומנות הבעל; סכום הכתובה הוא סכום מוגזם.

במסגרת חלוקת הרכוש מבקש הבעל לבצע פירוק שיתוף בדירת הצדדים. הדירה שייכת לשני הצדדים בחלקים שווים ועתה האישה גרה לבדה בדירה. יש לבטל את העיקול שהוטל על חלק הבעל בדירה. בקשת האישה לקבלת רווחים מהחנות לממכר פיצה היא תביעת כוזב שהוגשה ללא בדל של ראייה. ה'פיצרייה' נמכרה והתמורה כבר חולקה בין הצדדים בחלקים שווים.

דיון

כתובה ופיצוי

בפני בית הדין הונחו שתי תביעות גירושין הדדיות: הבעל הקדים ותבע תחילה תביעת גירושין, אחריה הוגשה תביעת הגירושין של האישה. במהלך הדיונים שקדמו לגירושין הצדדים לא עלו לדיון הסיבות לגירושין, זאת בשל ההסכמה ההדדית לגירושין.

הליך התנהל בבית הדין עד לגירושין בשל הקושי של הצדדים להגיע להסדר כולל בעניינים הנלווים לגירושין. בזמן הגירושין הצדדים היו קרובים מאוד לעריכת הסכם כולל, כשפער קטן עמד ביניהם. למרות העובדה שהפער היה קטן מאוד, לא הצליחו הצדדים להגיע לעמק השווה ולא הגיעו להסכם כולל לאחר הגירושין. לאחר שניסיון ההגעה להסכם כשל, החל ההליך בבירור תביעת הכתובה וחלוקת הרכוש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למעשה רק לאחר גירושי הצדדים, עם הגשת תביעת הכתובה, החל הברור בעניין סיבת הגירושין וההתרחשויות שקדמו לגירושין.

בין הצדדים מחלוקות עובדתיות רבות באשר למאורעות שקדמו לגירושין. הכרעת הדין תהיה לפי הדברים שהוכחו בבית הדין.

נסקור את ההתרחשויות שהתנהלו בתחילת ההליך בבית הדין.

ביום כ"ד בניסן תשע"א (28.4.2011) תבע הבעל תביעת גירושין. מזכירות בית הדין קבעה מועד לדיון. ביום כ"א באייר תשע"א (25.5.2011), יום לפני הדיון שנקבע התקבלה במזכירות בית הדין בקשת הבעל לדחיית מועד הדיון בשבועיים בשל ניסיון שלום בית בעזרת רב הישוב. ביום י"ח בסיוון תשע"א (20.6.2011) התקבלה בקשת הבעל לקביעת מועד דיון, בקשה נוספת לקיום דיון הוגשה ביום כ"ז בסיוון תשע"א (29.6.2011) ובה תיאר הבעל את מעללי האישה, כטענתו. ביום ח' בתמוז תשע"א (10.7.2011) התלוננה האישה במשטרה על הבעל בטענה לאלימות, לטענתה האלימות שעליה התלוננה התרחשה עוד ביום כ"א באייר תשע"א (25.5.2011). ביום י' בתמוז תשע"א (12.7.2011) הגישה האישה לבית המשפט בקשה למתן צו הרחקה נגד הבעל, לבקשתה צירפה תצהיר המנמק את הבקשה. ביום י"ב בתמוז תשע"א (14.7.2011) התקיים הדיון הראשון בבית הדין בתביעת הגירושין של הבעל. ביום ט"ו בתמוז תשע"א (17.7.2011) התקיים דיון בבית המשפט בבקשת האישה למתן צו הרחקה מהבית נגד הבעל. בסיום הדיון הצדדים הגיעו להסכמה בבית המשפט שהבעל יתרחק מהבית.

יש בתקופה האמורה כדי ללמד על התנהלות הצדדים בתקופת סכסוך הגירושין. אין די בעובדה שהבעל הקדים ותבע את תביעת הגירושין לפני שהאישה תבעה את תביעת הגירושין, כדי לחייב את הבעל בתשלום הכתובה. יש לעמוד אחר התנהגות האישה ומעשיה בסכסוך שהוביל לגירושין, ובהתאם לכך לבחון את זכאותה לכתובה, במיוחד לאור האמור בסעיף 13 לכתב תביעת הגירושין של הבעל, שבו כתב הבעל שלמרות הגשת התביעה הוא עדיין מתאמץ לעשות שלום בית.

יש בתקופה המתוארת כדי ללמד על אופי הסכסוך וההתנהלות שבין הצדדים. האישה הגישה תלונה במשטרה נגד הבעל. ההוכחות שהציגה האישה בבית הדין ביחס לנכונות התלונה לא מהוות ראיה של ממש לקיום האלימות שבגינה הוגשה התלונה. האישה אומנם הציגה מסמכים רפואיים שמהם עולה חשד לקיום אלימות. אומנם נראה מהמסמכים שמדובר רק בחשד שהעלתה הרופאה שטיפלה באישה. הרופאה חשבה שהאישה חוותה אלימות, בעוד האישה כלל לא התלוננה על אלימות בביקור שאירע סמוך לאירוע נשוא התלונה. כך לא נמצאה הוכחה ממשית לאלימות. כאמור, מועד הגשת התלונה היה ביום ח' בתמוז תשע"א (10.7.2011). אם אומנם האירוע שבגינה הוגשה התלונה התרחש ביום כ"א באייר תשע"א (25.5.2011), האישה חיכתה ארבעים וחמישה יום בהגשת התלונה, הדבר מעורר תמיהה: מדוע האישה חיכתה משך זמן ארוך עד שפנתה להתלונן? אם אכן הייתה תלוננה מוצדקת מדוע לא הזדרזה להתלונן בסמוך לאירוע נשוא התלונה? בנוסף, התלונה לא התבררה ולא ננקטו הליכים נגד הבעל בגין התלונה.

האישה לא הסתפקה בהגשת תלונה במשטרה נגד הבעל, אלא פנתה ביום י' בתמוז תשע"א (12.7.2011) לבית המשפט בבקשה למתן צו הרחקה קבוע נגד הבעל. האישה חתמה על תצהיר ובו פירוט תלונותיה נגד הבעל. אומנם בחקירתה בבית המשפט הודתה האישה שהיא לא אמרה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במשטרה את אותם הדברים האמורים בתצהיר. הדבר מעורר תמיהה: מדוע האישה לא פירטה בתלונתה במשטרה את האירועים שקרו לדבריה אם אכן קרו?

בתצהיר האישה שהוגש לבית המשפט כתבה האישה שהבעל הגיע מדי פעם לביתם של הצדדים, האישה התלוננה שהבעל ביקש לקיים איתה יחסי אישות והיא סירבה לכך. הרי שהאישה מודה הן בעובדה שהבעל היה עדיין בבית באותה תקופה ולא עזב לגמרי. והן בעובדה שאינה רוצה לחיות עם הבעל, עובדה היכולה להגדיר את האישה כ'מורדת' בבעל. להלן קטע מתוך תצהיר האישה שהוגש לבית המשפט ביום " בתמוז תשע"א (12.7.2011):

לפני מספר ימים המשיב הגיע הביתה, התנפל עליי ודרש שאקיים איתו יחסי מין. ברגע שסירבתי לו התחיל לצרוח עליי [...] איני יכולה להמשיך ולחיות תחת הפחד שמא בעלי ישוב לביתנו [...]

בבית הדין הופיע לעדות הרב [...] שטיפל בצדדים וניסה להשכין שלום בית ביניהם. בכל עדותו של הרב לא נשמעה טענה על מצב של אלימות, הרב העיד על בעיות תקשורת שהיו קיימות בין הצדדים. מעדות הרב עולה שבעיות התקשורת בלבד הן שהובילו לגירושין, ולא דבר אחר. אם אכן הייתה קיימת אלימות שהצדיקה הגשת תלונה במשטרה, סביר להניח שהדבר היה עולה אצל הרב שטיפל בהשכנת שלום הבית.

מהאמור עולה בעיני בית הדין התמונה שאכן היה מנוי וגמור עם האישה לפרק את קשר הנישואין ושלצורך כך אף נעזרה במשטרה ובבית המשפט כדי להרחיק את הבעל מהבית. לבטח לא ניסתה האישה להשכין שלום בית וליישר את ההדורים עם הבעל, כפי שטענה בבית הדין. פעולותיה של האישה חרפו את הסכסוך באופן שלא נותר לבעל אלא לרצות בגירושין, ולבסוף הסכימו הצדדים להרחקה הדדית.

תיאור המצב מוביל למסקנה שהצדדים נחשבים כמורדים זה בזה כשהתנהגות האישה לא אפשרה לבעל להמשיך לחיות איתה ולמעשה האישה 'עקרה את האישות' ביניהם בעת שפנתה למשטרה בתלונה, שלא הוכחה, ובהגשת תביעה לבית המשפט למתן צו הרחקה נגד הבעל.

אין די בהצהרת האישה שאמרה שביקשה שלום בית. יש לבחון את המעשים שעשתה האישה ולא את הצהרותיה. האדם יראה לעיניים ולא ללבב ואין לדיין אלא מה שענינו רואות – האישה תיבחן לפי מעשיה. מעשיה הבולטים בהרס הסופי של המשפחה היו בהגשת תלונה במשטרה, שלא הוכחה כצודקת, ובבקשה למתן צו הרחקה קבוע נגד הבעל בבית המשפט, לאחר הודאה מפורשת שאינה רוצה בחזרת הבעל לבית, כשההודאה נתמכת בתצהיר. בהתנהגות האישה יש משום עקירת האישות. לפי ההלכה במצב המתואר האישה הפסידה את כתובתה. הנימוקים ההלכתיים שנכתבו בארוכה בתיק 1067544/1 בבית הדין בתל אביב (פורסם) נכונים גם בנדון דנן בשל הדמיון בעובדות.

וכן: בכתב תביעת הגירושין של הבעל, קבל הבעל על שהאישה מבזה אותו בעיני שכניה, מבזה אותו בחנות לממכר הפיצה, לעיני הלקוחות, ומעוררת מהומות נגדו בפרהסיה לעיני ציבור עוברים ושבים. אומנם הבעל לא הצליח להוכיח את טענותיו שבכתב התביעה. אבל כן אפשר לקבוע שאכן קיימת הוכחה על דפוס ההתנהגות של האישה, בבחינת 'סופו העיד על תחילתו'. ההוכחה על דפוס ההתנהגות של האישה עולה מהתנהגותה של האישה בהמשך ההליך: בהמשך ההליך ננקטו נגד הבעל סנקציות קהילתיות כאשר כרוזים הופצו ביישוב שבו גרו הצדדים. הכרוזים קראו להחרים את הבעל בשל סרבנותו לגרש את האישה, הציבור ביישוב נקרא אף להחרים את חנות הבעל ולא לקנות אצלו. המחרימים ציטטו מכתב של רב היישוב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באותו שלב שבו ננקטו הסנקציות הקהילתיות נגד הבעל עדיין לא היה קיים פסק דין לחיוב בגט. אין ספק שהאישה עמדה מאחורי הלחץ החברתי והסנקציות הקהילתיות שהופעלו נגד הבעל. לא ייתכן שהאישה לא ידעה מהמתרחש, וברור שהאישה עודדה את הלחץ שהופעל נגד הבעל, ולבטח לא טרחה האישה להפסיקו. אפשר לקבוע שהאישה התנהגה באופן שבו היא השיאה שם רע על הבעל בין שכניו.

על אישה המשיאה שם רע בין שכני הבעל, נפסק בשולחן ערוך (אבן העזר סימן עד):

ואם היא אסרה כלי שכיניה עליה כדי שלא תשאל מהם, או שאסרה על עצמה כלי בעלה שלא תוכל להשאלם, כדי שלא יחזיקו להם טובה, או שנדרה שלא לארוג בגדים נאים לבניו, והוא אינו יכול להפר שאין זה מדברים שבינו לבינה, ואסורה לארוג ולשאול ולהשאל כלים, תצא בלא כתובה, מפני שמשיאתו שם רע בשכניו.

מבואר שאם האישה יוצרת לבעל תדמית שלילית בעיני שכניו, האישה מפסידה את כתובתה. ההלכה עוסקת באישה שנודרת נדר שלא מאפשר לה לשאול כלים משכניה או להשאיל לשכניה מכלי הבעל. התוצאה מהנדר היא שהבעל מתגנה בעיני שכניו ומצטייר באופן שלילי. הבעל לא יכול לחיות עם האישה כאשר היא מונעת ממנו את יכולת המחיה בתנאי הסביבה שבה הוא חי. וראה על כך בפסקי דין רבניים (במאגר המקוון בפרויקט השו"ת של בר אילן פסק דין קיב), לאחר הבאת ההלכה האמורה, נכתב שם:

הרי לפנינו שאפילו מעשים שאין בהם משום פגיעה ישירה בבעל או בחיובים של האישה כלפיו, די בהם הואיל וכתוצאה ממעשים אלה נפגעים היחסים החברתיים של הבעל עם סביבתו ויצא לו שם רע בין שכניו ולא יחזיקו לו טובה ולפיכך תצא בלא כתובה.

אומנם לא בכל השמצה או עלבון שאישה תנקוט נגד הבעל היא תאבד את כתובתה. מדובר דווקא בהשמצות קבועות ללא יכולת חזרה מהן. וראה על כך בפסקי דין רבניים (חלק ז עמוד 110 – פסק דין של הרה"ג יעקב ניסן רוזנטל זצ"ל, הרה"ג עזרא הדאיה זצ"ל והרה"ג ברוך רקובר זצ"ל) – שם מבואר החילוק בין דינה של האישה הנודרת המשיאה שם רע בשכניו, שבהלכה האמורה, לבין כמה מקרים המתוארים בשו"ת הרשב"א ובשו"ת נודע ביהודה, המובאים בפסק הדין האמור. נכתב שם לחלק בין הוצאת שם רע באירוע חד-פעמי הניתן להכחשה ולחזרה לשלום בית, לבין הוצאת שם רע באופן קבוע ללא יכולת הכחשה.

להלן קטע מפסק הדין האמור:

ולכאורה קשה על זה מהא דנפסק באבן העזר (סימן עד סעיף ג):

ואם היא אסרה כלי שכיניה עליה כדי שלא תשאל מהם או שאסרה על עצמה כלי בעלה שלא תוכל להשאלם [...] תצא בלא כתובה מפני שמשיאתו שם רע בשכניו.

ונראה דשאני התם שהיא נדרה בדבר המקלקל יחסי השכנות ואין בידו להפר שאין זה מדברים שבינו לבינה, ומאחר שאינה הולכת לחכם להתיר נדרה, הרי נשארה עדיין באיסור והשם רע עדיין קיים. מה שאין כן באישה שהוציאה שם רע ויש אפשרות להכחיש, וכשורוצה אחר כך להשלים אתו יכולה לחזור.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנדון דנן האישה הוציאה שם רע קבוע על הבעל, כל הישוב היה מודע לשם הרע ואף ננקטו סנקציות נגד הבעל, השם הרע שהוצא נגד הבעל לא ניתן לחזרה או להכחשה. הרי שבמעשי האישה יש עקירת האפשרות לחזור לחיות עם הבעל.

אף אם נאמר שהתנהגות האישה באופן האמור הייתה רק לאחר פרוץ הסכסוך, עדיין דפוס התנהגותה מוכיח שצדק הבעל בטענותיו בכתב התביעה שאינו מסוגל לחיות עם האישה בהיותה מוציאה שם רע עליו בין שכניו באופן קבוע ובדברים שאינם ניתנים להכחשה, ובכך האישה מנעה מהבעל את המשך החיים המשותפים ולכן הפסידה כתובתה.

בית הדין רואה בחומרה רבה את התנהלות האישה שהביאה את בני הישוב לנהוג בסנקציות כלפי הבעל בשל אי הסכמתו לגרש את האישה, בטרם מתן פסק דין בעניין. הסנקציות ננקטו נגד הבעל עוד לפני שבית הדין פסק חיוב בגט.

אם אכן היה מסודר הגט בשל הלחץ החברתי בשעה שבית הדין לא קבע חיוב גט נגד הבעל, היה מתעורר חשש לכשרות הגט. רק בית הדין מוסמך להחליט אם יש להטיל סנקציות נגד סרבן גט. בהעדר פסק דין של בית הדין בעניין חיוב בגט, הפעלת סנקציות נגד הבעל היא אסורה ויכולה לגרום לתקלות גדולות עם פסלות הגט.

לאור החומרה שבדבר נראה שגם אם האישה הייתה זכאית לכתובתה היה מקום לשקול לקנוס את האישה בהפסד כתובתה – לפי המבואר בחושן משפט (סימן ב) גם אם אין להטיל קנס ישיר להוצאת ממון ניתן לקנוס באופן שבית הדין לא יזקק לתביעת הכתובה של האישה. האמור מחזק את הפסיקה בעניין שלילת הכתובה בנוסף לשאר הטעמים שבפסק הדין להפסד הכתובה.

יוער שבית המשפט מצא טעם לפגם בהתנהגות בני הישוב כלפי הבעל וחייב את אחת מחברותיה של האישה בתשלום פיצוי כספי גדול ומשמעותי לבעל בגין הוצאת השם הרע. לבית הדין ברור שהוצאת השם רע נגד הבעל ביישוב החלה באישה שפרסמה את הדברים שבינה לבין בעלה אצל חברותיה.

סיוע נוסף לשלילת הזכאות בכתובה עולה מביורור טענה נוספת של הבעל. בכתב התביעה שהוגש כאמור ביום כ"ד בניסן תשע"א (28.4.2011) יש לבעל טענות נגד האישה על שהיא ניסתה לחיות איתו בעת נידתה. כך כותב הבעל בסעיף 11א' לכתב התביעה: "בתקופות שהייתה נידה האישה כפתה עצמה עליו עד שנאלץ לומר לה בפירוש שתחדל מהתנהגותה והרחיקה ממנו."

אפשר לראות את הגשת כתב התביעה בבית הדין כהתראה לאישה. אחר הגשת כתב התביעה נעשה ניסיון לשלום בית, שלא צלח. הבעל המשיך להתלונן על התנהגות האישה, באופן האמור, גם בתקופת ניסיון שלום הבית שלאחר הגשת התביעה. בבקשה שהגיש הבעל ביום כ"ז בסיוון תשע"א (29.6.2011) לקיום דיון בבית הדין כתב הבעל:

חיי של הבעל הפכו גיהינום מאז שנדחה מועד הדיון 'כאילו' בניסיון לשלום בית.

הלילה האחרון 28.6.11 האישה 'התעללה' בבעלה בהתנהגות, הן כשהפריעה בזדון למנוחתו והן בהתנהגותה שניסתה להכשילו ולהתקרב אליו בצורה גסה במערומיה, אף על פי שאסורים כי בתקופת נידתה [...] לפיכך, כבוד ביה"ד מתבקש בדחיפות: [...] לקבוע מועד דחוף לדיון – חיי הבעל הפכו גיהינום במיוחד פרובוקציות בחיי אישות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרי שלטענת הבעל האישה המשיכה לנסות לשמשו נידה גם לאחר מתן ההתראה שבתביעת הגירושיין. הרב של היישוב אישר בעדותו בבית הדין את תלונות הבעל בנושא. אישה המשמשת את בעלה בעת נידתה או המכשילה את בעלה באיסורים היא 'עוברת על דת' ומפסידה כתובה כמבואר באבן העזר (סימן קטו סעיף א):

אלו יוצאות שלא בכתובה: העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה, שהאכילה את בעלה שאינו מעושר, או אחד מכל האיסורים, או ששימשו נדה.

הפסד הכתובה בעוברת על דת הוא לאחר התראה כמבואר בשולחן ערוך אבן העזר (הלכות כתובות סימן קטו): "בכל אחד מאלו תצא בלא כתובה, אם יש עדים שהתרה בה תחלה ועברה על התראתו."

וראה בנושאי הכלים בהלכות אלה אם הצורך בהתראה קיים גם בעוברת על 'דת משה' או רק בעוברת על 'דת יהודית'. כמו כן נחלקו המפרשים בשאלה מהי ההתראה הנחוצה – אם צריך להתרות באישה בפרוש שתפסיד כתובתה או שמספיק להתרות בה שהדבר אסור, ואין כאן המקום להאריך בדברים הידועים. אומנם ביחס ל'משמשתו נידה' דעת השבות יעקב שלא צריך התראה כלל באשר האיסור ידוע. הדברים הובאו בפתחי תשובה (אבן העזר סימן קטו ס"ק יא) כדלקמן:

ועיין בתשובת שבות יעקב (חלק ג סוף סימן קכז) שכתב: נראה לעניות דעתי דאפילו נימא דכל עוברת על 'דת משה' צריכה התראה מכל מקום משמשתו נדה שהוא דבר הידוע לכל הנשים – אפילו שהיא 'עם הארץ' גמורה מכל מקום בשעת נישואין לומדים עמה קרובים ושכנים כיצד תזהר בנדתה – שוב אינה צריכה התראה אחרת בשעת מעשה.

לדעת שבות יעקב המשמשת את בעלה בנידחתה הפסידה כתובתה אף ללא התראה באשר האיסור ידוע. בנדון דנן, בנוסף לדעות שכלל לא צריך התראה, אפשר לראות את כתב התביעה בבית הדין כהתראה – לדעות שדי בהתראה בדבר האיסור ללא צורך בהתראה מפורשת להפסד הכתובה.

אומנם בנדון דנן הבעל לא טען שהאישה שימשה איתו בנידחתה אלא טען שהאישה רק ניסתה להכשילו אך הוא לא נכשל. ביחס לעוברת על דת המאכילה את בעלה דבר איסור קיימת מחלוקת בין הראשונים אם האישה תפסיד כתובתה רק אם כבר האכילה את הבעל או שמפסידה כתובה גם בשלב שרק מנסה להכשילו – ראה בשו"ת בצל החכמה (חלק א סימן מט) שהביא את דעות הראשונים שנחלקו בדבר: "מבואר כי לדעת הר"י והרא"ה כל שרצתה להכשילו מחשבינן ליה כאילו הכשילתו באמת. מה שאין כן להרשב"א, הרא"ש, המאירי והר"ן."

בשו"ת יביע אומר (חלק ג אבן העזר סימן כא) מכריע כהכרעת מרן בשלחן ערוך שאישה המאכילה את בעלה דבר איסור מפסידה כתובה רק אם האכילתו ממש: "ומכל מקום אנן בדידן נקטינן כפסק מרן בשולחן ערוך שאם לא האכילתו ממש יש לה כתובה."

אומנם נראה שביחס למשמשתו נידה לכל הדעות די בניסיון ההכשלה ולא כמו בהאכלת דבר איסור, שכן בניסיון להכשילו באיסור נידה, עוברים בעצם הניסיון על איסורי ההרחקה, ואינו דומה לניסיון להאכיל איסור שכל בכל בסוף כלל לא הייתה עבירה. בנדון דנן טענות הבעל הן על מעשי איסור שהאישה עשתה כאשר לא שמרה על ההרחקות שמחייבת ההלכה בזמן שהאישה אסורה לבעלה מחמת נידתה. אם אכן האישה התנהגה כפי שטוען הבעל הרי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שהיא הכשילה את הבעל באיסורים. איסורי ההרחקה ידועים ומוכרים, וכך לפי השבות יעקב אין צורך בהתראה. ובנוסף, כפי שהתבאר, אפשר לראות את כתב התביעה כהתראה. הרחבת ההגדרה של עוברת על דת המשמשתו נידה, גם ביחס להרחקות הנהוגות בימי הנידה מתבארת בשו"ת הב"ח (החדשות, סימן פד) שפסק שכל סרך תשמיש נחשב כעוברת על דת המשמשתו נידה, ובכלל זאת אי שמירת ההרחקות שנקבעו בזמן האיסור, ואלו דבריו:

קרוב בעיני לומר שאפילו באמת שלא באו לידי תשמיש על ידי שום סבה מבחון, מכל מקום מאחר שנתפרסם שאינה פורשת ממנו בזמן נדותה בכל הפרישות שאסרו חכמים דנקראת עוברת על דת. ולא עדיפא אשה זו מ'קולנית' – שאין שם אלא סרך בושה – נקרא עוברת על דת, וכן ביוצאה בקלתה על ראשה מחצר אל חצר דרך מבוי – שאינה עוברת בזה כי אם על מנהג היהודית שנהגו בית ישראל ואף על גב דלא כתיבא – כל שכן בעוברת על דברי סופרים שהם חמורים מדברי תורה, שאלו יש בהם עשה ולא תעשה ואלו יש בהם מיתה, דאין צריך לומר דנקראת עוברת על דת דיש כאן בושה ושם רע, שאומרת שבעל נדה, וגם עוברת על מנהג שנהגו בית ישראל על פי התורה והמצוות להרחיק מבעלה בעת נדתה והא דקתני ומשמשתו נדה לאו דוקא אלא הוא הדין כל סרך תשמיש.

מבואר שאישה המכשילה את הבעל באיסורי סרך תשמיש בזמן נידתה, נחשבת כעוברת על דת. לכאורה הבית שמואל (סימן קטו ס"ק ב) חולק על דברי הב"ח, שכתב ביחס למאכילתו דבר איסור: "מיהו יש לומר דוקא כשמאכילתו דבר איסור אבל שאר איסור שאינו דבר אכילה כגון נגיעה בעת נדתה לא."

אומנם נראה שגם הבית שמואל הסובר שאין בנגיעה בעת נידתה משום עוברת על דת, יודה שבסרך תשמיש כמו הנטען בנידון דנן, תיחשב האישה כעוברת על דת. שכן בנידון דנן לפי תלונות הבעל האישה ניסתה לכפות את עצמה על הבעל והתקרבה אליו בצורה גסה במערומיה ולא רק הכשילה את הבעל בנגיעה בלבד, נראה שחומרת מעשים מעין אלה תגדיר את האישה כעוברת על דת לכל הדעות.

מהאמור עולה שאם אכן היו מוכחות טענות הבעל ביחס להתנהגות האישה, היה מקום להפסד הכתובה בשל טענת משמשתו נידה ומכשילתו. אלא שבנדון דנן האישה מכחישה את טענות הבעל ולא קיימת ראייה חד־משמעית לטענות הבעל. אולם במהלך הדיון בבית הדין, הבעל הציע להיבדק בפוליגרף על טענותיו, הבעל הסכים להיבדק במכונת אמת בעוד האישה סירבה לביצוע בדיקה. סירוב האישה להיבדק מהווה מקצת ראייה, בבחינת 'רגליים לדבר', לצדקת טענות הבעל בנושא – כך לפי התרשמות בית הדין מסירוב האישה לעבור בדיקת מכונת אמת, אם כי לא קיימת עדיין ראייה גמורה.

כמו כן, בדברי האישה בבית המשפט, אפשר לראות מעין הודאת בעל דין של האישה המאשרת את טענות הבעל בנדון. אישה המודה שהכשילה את בעלה מפסידה כתובתה. אף על פי שהאישה לא נאמנת להשיב עצמה בחזקת 'רשעות', היא כן נאמנת להפסד ממון הכתובה, כמבואר בבית שמואל (סימן קטו ס"ק ג):

[...] אם היא מודה שהכשיל[ת]ו, אף על גב דאין אדם משים עצמו רשע מכל מקום להפסיד ממון אדם נאמן – הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, וכן כתבו הרשב"א והר"ן והמגיד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביחס לחיוב ממון הכתובה, כשהאישה מודה שהכשילה את בעלה קיימת הודאת בעל דין שהיא כמאה עדים, להפסד הכתובה. להלן דברי האישה בפרוטוקול בית המשפט מיום ט"ו בתמוז תשע"א (17.7.2011), במהלך דיון בתביעה למתן צו הרחקה:

לשאלתך, אני ו[פלוגני] היינו אצל רב ביישוב, ו[פלוגני] טען שאני כופה עליו יחסים, וכאשר רצה שלום בית דיברנו על היחסים, אני משיבה: יכול להיות שמזמן, יכול להיות שהוא אמר זאת, אך אני לא עשיתי זאת, לא בתקופה אחרונה.

האישה מאשרת שהבעל העלה את הנושא בפני הרב, ומכחישה את ביצוע המעשים רק ביחס לתקופה האחרונה. משמע שהאישה מודה ביחס לתקופות קודמות יותר, כטענת הבעל. אומנם בדיון בבית הדין הבהירה האישה שכוונת הכחשתה בבית המשפט הייתה לכל התקופות. ספק אם אפשר לקבל את חזרת האישה מדבריה בבית המשפט: בעל דין יכול לטעון ולחזור ולטעון רק כשניתנת פרשנות סבירה לחזרה. ספק אם בנדון דנן הסבר האישה לחזרתה מדבריה בבית המשפט הוא הסבר סביר.

מהאמור עולה שקיימת מקצת ראיה לטענת 'משמשתו נידה'. אומנם קשה להסתמך רק על כך כדי להפסיד לאישה את הכתובה. אך יש בטענה ובמקצת הראיה תוספת וסיוע לטעמים הנוספים המבוארים בפסק הדין, שבגינם יש לפסוק שהאישה לא זכאית לכתובה. ייתכן שיש במקצת הראיה האמורה גם כדי ליצור ספק בחיוב – לא רק בשל הטענות הסותרות – וכך אי אפשר להוציא ממון מהבעל המוחזק. ראה על כך בדברי הרה"ג יצחק אלמליח שליטא, בכנס הדיינים תשע"ז, שלאחר שנשא ונתן בארוכה בעניין חיוב כתובה בספק, הסיק:

וזאת תורת העולה בדיון ספק בחיוב כתובה: (א) כשהבעל טוען שהוא פטור מחיוב הכתובה ואנן מסופקים ספק מציאותי אם נאמנו דבריו או לא, נראה דאין לחייבו, וכמו שנתבאר לעיל.

נמצא שמכמה סיבות הפסידה האישה את כתובתה, ומשכך יש גם לדחות את בקשתה לפסיקת פיצוי נוסף בגין עוגמת הנפש והרס המשפחה.

על כן יש לבטל את העיקול שהטיל בית הדין על חלק הבעל בדירה להבטחת תביעת הכתובה.

תביעת מזונות האישה

האישה מבקשת לחייב את הבעל בתשלום מזונות אישה מיום עזיבת הבעל את הבית. יש לפסוק שמאותן סיבות שבגינן האישה אינה זכאית לכתובה אין היא זכאית גם למזונות.

כאמור התברר שהאישה מרדה בבעל וביקשה להרחיק אותו מהבית ללא שנמצאה הוכחה ממשית המצדיקה את ההרחקה. לאחר מכן הצדדים הגיעו להסכמה בבית המשפט שיינתן צו הרחקה הדדי. הרי שבנוסף למרידת האישה בבעל, קיימת הפרדה בהסכמה בין הצדדים. חיוב הבעל במזונות האישה קיים כשהאישה עימו – עם הבעל ולא כשהאישה בפירוד מהבעל.

אומנם אישה לא מאבדת את זכאותה למזונות במקום שהבעל 'הרגיל קטטה' שבגינה אין האישה עימו כל עוד האישה מחכה לכך שהבעל ישיב אותה אליו, אבל בנדון דנן – גם אם נכונה טענת האישה שהבעל הרגיל קטטה, הרי שהאישה לא ציפתה לכך שהבעל יחזיר אותה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אליו אלא ביקשה הפרדה מוחלטת ואף נענתה לכך בהוצאת צו הרחקה הדדי. בנסיבות אלה האישה אינה זכאית למזונות אישה מיום הרחקת הבעל מהדירה.

האישה לא הצליחה להוכיח שהבעל עזב את הבית לפני ההרחקה, מהתצהיר שהגישה לבית המשפט עולה שהבעל היה מגיע לדירת הצדדים עד לבקשה להרחקה. האישה לא ביקשה מזונות על התקופה שהבעל היה בבית אלא רק על התקופה שלאחר שעזב את הבית. היות שעזיבת הבעל באה בסמיכות להרחקה, ומיום ההרחקה האישה לא זכאית למזונות, הרי שאין תקופה שבגינה ניתן לחייב את הבעל במזונות אישה. משכך נדחית תביעת האישה לחיוב הבעל במזונות אישה.

חלוקת הרכוש

ביחס לחלוקת הרכוש: לצדדים דירה בבעלות משותפת שבה גרה כעת האישה. הבעל מבקש לפרק את השיתוף בדירה.

יש לקבל את בקשת הבעל. אומנם במסגרת המשא־ומתן הבעל הסכים לאפשר לאישה לגור בדירה עד שאחרון הילדים יגיע לגיל שמונה־עשרה ורק לאחר מכן למכור את הדירה. אך אין לראות הסכמה שבאה במסגרת משא־ומתן כהסכמה מוחלטת, היות שהצדדים לא הגיעו לעמק השווה והאישה עמדה על תביעותיה הרי שזכות הבעל לעמוד על תביעותיו.

תביעת הבעל לחלוקת הדירה מוצדקת: הדירה בבעלות משותפת, השיתוף בין הצדדים הסתיים עם הגירושין והבעל זכאי לקבל את חלקו בדירה באמצעות פירוק השיתוף בנכס. על כן תימכר דירת הצדדים למרבה במחיר והתמורה שתתקבל, לאחר ניכוי חובות שבגין הדירה, תחולק בין הצדדים בחלקים שווים. במידת הצורך ימנה בית הדין כונס נכסים למכירת הדירה בהתאם לבקשות בעניין – אם יוגשו.

האישה טוענת לחייב את הבעל לשלם לה מחצית מההכנסות של ה'פיצרייה' מיום עזיבת הבעל ועד יום מכירת הפיצרייה. יצוין שהפיצרייה נמכרה והתמורה חולקה בין הצדדים בחלקים שווים. עתה נותר לדון ביחס להכנסות ממכירת הפיצות עד למכירת העסק.

יש לדון אם ההכנסות מהחנות נחשבות להכנסות של עסק משותף המזכה את האישה במחצית או שמדובר בהכנסות מעבודת הבעל.

ברור שההכנסות הבאות מחנות לממכר פיצה הן בגין העבודה המושקעת ולא מדובר בהכנסה של עסק המניב פירות עצמאיים. הכנסות ממכירת פיצות באות כתוצאה ישירה מעבודה ועמל ולא מדבר אחר. היינו ההכנסות באות באופן ישיר מעבודת הבעל. הבעל קנה חומרים, לש קמח ומים ויצר בצק, הניח עליו גבינה צהובה ורטבים, אפה ולבסוף מכר פיצות. לא מדובר בהכנסות מעסק אלא בהכנסות מיגיע כפיו של הבעל. לכן אין להגדיר את הפירות וההכנסות מממכר הפיצות, כהכנסות מעסק אלא כהכנסות מעבודת הבעל.

בקשת האישה מתייחסת לתקופה שלאחר מועד הקרע שבין הצדדים, וכך הסדר איזון המשאבים כבר לא חל עליהם. לכן אין הבעל חייב לשתף את האישה בהכנסות הבאות מעבודה שעבד לבדו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנוסף, האישה הודתה בדיונים שהחלה למכור פיצות מקמח מלא בביתה. כך גם היא השתמשה במוניטין של עסק הפיצה. על כן, האישה אין זכאית להכנסות בגין עבודת הבעל בפיצרייה בתקופה שלאחר עזיבת הבעל את הבית שהייתה לאחר מועד הקרע.

הרב מאיר פרימן – אב"ד

מצטרף לאמור.

הרב מאיר קאהן

מצטרף למסקנות.

הרב יצחק רפפורט

הכרעה

לאור האמור פוסק בית הדין:

1. אנו דוחים את תביעת האישה לקבלת הכתובה ופיצוי.
2. אנו דוחים את תביעת האישה לפסיקת מזונות אישה עד לגירושין.
3. דירת הצדדים תימכר למרבה במחיר. תמורת המכירה, לאחר ניכוי חובות שבגין הדירה, תחולק בין הצדדים בחלקים שווים.
4. אם הדירה לא תימכר בתוך תשעים יום, ימנה בית הדין כונסי נכסים למכירת הדירה, בהתאם לבקשות שיוגשו בנדון.
5. אנו דוחים את בקשת האישה לחלוקת רווחים מהחנות לממכר פיצות עד למכירת העסק.
6. בית הדין מבטל את העיקול שהוטל על חלק הבעל בדירה.

ניתן ביום כ"ה בכסלו התשע"ח (13.12.2017).

הרב יצחק רפפורט

הרב מאיר קאהן

הרב מאיר פרימן – אב"ד